

Annex 3

Adscripció de matèries optatives als departaments didàctics

Optativa	Departament al qual s'adscriu
Cant coral	Música
Conservació i recuperació del patrimoni	Ciències socials
Expressió corporal	Educació física
Imatge i expressió	Dibuix i educació plàstica
Papers socials de dones i homes	Orientació/ Filosofia/ Ciències socials
Processos de comunicació	Llengua catalana/ Llengua castellana/ Llengües estrangeres
Segona llengua estrangera	Llengües estrangeres
Taller d'artesanía	Dibuix i educació plàstica
Taller d'astronomia	Biologia i geologia/ Física i química/ Matemàtiques
Taller de ciències experimentals	Biologia i geologia/Física i química
Taller de matemàtiques	Matemàtiques
Taller de música	Música
Taller de teatre	Llengua catalana/ Llengua castellana/ Llengües clàssiques/Altres
Transició a la vida adulta i activa	Orientació educativa

La barra inclinada (/) no indica cap tipus de prioritat.

Annex 4

Programes de Diversificació Curricular

1. Finalitat

Els Programes de Diversificació Curricular (PDC) tenen per finalitat que l'alumnat, mitjançant una organització dels continguts i de les matèries diferent a la que s'estableix amb caràcter general, pugui assolir els objectius i les competències bàsiques de l'etapa i obtenir, per tant, el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

2. Accés

1. Pot participar en aquests programes l'alumnat que hagi cursat el tercer curs d'ESO. També ho pot fer aquell alumnat que, una vegada cursat segon, no estigui en condicions de promocionar a tercer i hagi repetit ja una vegada a l'etapa d'educació secundària obligatòria.

2. En tots els casos és indispensable l'avaluació acadèmica i psicopedagògica i l'informe favorable del DIE en els termes que s'estableixen en aquesta Ordre. La incorporació s'ha de fer una vegada oïts l'alumne o alumna i la seva família.

3. L'equip docent pot proposar la incorporació a un PDC, sempre amb els requisits indicats als apartats anteriors, de l'alumnat que en cursos anteriors s'hagi trobat amb dificultats generalitzades d'aprenentatge que li hagin impedit assolir els objectius proposats per al curs corresponent i que es trobi en situació de risc evident de no assolir els objectius i les competències bàsiques de l'etapa cursant el currículum ordinari.

4. Atès el caràcter de mesura extraordinària que tenen aquests programes, l'equip docent ha d'especificar en el seu informe els motius pels quals considera que aquesta mesura és més adequada que les previstes amb caràcter general de promoció o, en el seu cas, de repetició i amb caràcter particular d'accés als programes de qualificació professional inicial.

5. L'alumnat que s'incorpori al programa ha de seguir formant part d'un grup ordinari, que és el seu grup de referència.

3. Durada

La durada dels PDC és, amb caràcter general, de dos cursos. L'alumnat s'hi incorpora al primer curs del programa. Això no obstant, es poden incorporar al segon curs del programa:

- Els alumnes que han cursat quart curs.
- Els alumnes majors de 16 anys que han estat dos anys en el tercer curs sense superar-lo.

4. Estructura

1. Els PDC han d'incloure en cada un dels cursos:

a) Dos àmbits específics, un amb elements de caràcter lingüístic i social, i un altre amb elements de caràcter científicotecnològic. L'àmbit lingüístic i social ha d'incloure els aspectes bàsics del currículum de tercer i quart curs d'ESO corresponents a les matèries ciències socials, geografia i història, llengua castellana i literatura i llengua catalana i literatura. L'àmbit científicotecnològic ha d'incloure els aspectes bàsics del currículum de tercer i quart curs d'ESO corresponents a les matèries matemàtiques i ciències de la naturalesa. Es pot establir també un àmbit de caràcter pràctic que ha d'incloure, almenys, els aspectes bàsics del currículum corresponent a la matèria de tecnologies de tercer i quart.

b) Almenys tres de les matèries establertes per a l'etapa que no estiguin integrades en els àmbits anteriors. Els centres les han de determinar entre les que figuren a l'annex 5. Una d'aquestes ha de ser la matèria llengua estrangera, que es pot adaptar a les característiques d'aquest alumnat.

c) Dues hores setmanals de tutoria.

d) Matèries optatives fins a completar l'horari setmanal establert per a l'etapa.

2. Atès el caràcter opcional de les matèries de ciències de la naturalesa (biologia i geologia i física i química) al quart curs d'ESO, per a la selecció dels continguts d'aquestes matèries s'ha de tenir en compte, fonamentalment, el que forma part del currículum comú per a tot l'alumnat de l'etapa. Els continguts de la matèria matemàtiques del segon curs del programa han de tenir com a referència l'opció A per a quart d'ESO d'aquesta matèria. Quan s'imparteixi l'àmbit pràctic, atès el caràcter opcional de la matèria de tecnologia al quart curs d'ESO, per a la selecció dels continguts d'aquesta matèria s'ha de tenir en compte, fonamentalment, el que forma part del currículum comú per a tot l'alumnat de l'etapa.

3. Les matèries optatives poden ser les d'oferta ordinària del centre o matèries optatives dissenyades a aquest efecte; en aquest cas, s'ha de tenir l'autorització de la DGAOIE. Dins aquestes matèries optatives s'hi poden incloure tallers d'iniciació professional de caràcter genèric.

4. La distribució horària setmanal és la que consta a l'annex 5. Sempre que es disposi dels recursos adients es pot ampliar l'horari destinat als àmbits, sense superar l'horari setmanal de 32 hores.

5. Alumnat

1. Amb caràcter general, l'alumnat ha de cursar els ensenyaments de les matèries no incloses en els àmbits, i en el seu cas les matèries optatives, juntament amb la resta dels alumnes del seu grup de referència, integrat en grups ordinaris. Excepcionalment, si l'organització del centre ho aconsella, poden establir-se altres formes d'agrupament.

2. Per a la impartició dels àmbits, el nombre màxim d'alumnes per grup és de quinze.

3. Per poder formar un grup que segueixi un PDC, el nombre mínim d'alumnes és de deu.

4. Això no obstant, quan circumstàncies especials així ho aconsellin, la DGPC, amb l'informe previ del DIE, pot autoritzar la formació d'un grup amb un nombre inferior d'alumnes al que s'estableix a l'apartat anterior.

6. Professorat

1. En els centres públics els ensenyaments corresponents als àmbits lingüístic i social i científicotecnològic han de ser impartits, preferentment, pel professorat d'àmbit del departament d'orientació. Si el nombre d'hores és superior a les que pot assumir aquest professorat, o quan l'organització del centre ho aconselli, el director o directora del centre, a proposta del cap d'estudis, pot assignar aquestes hores a catedràtics i professors d'ensenyament secundari d'alguna de les especialitats que tinguin atribució docent per impartir qualsevol de les matèries que els integren.

2. En aquells centres en els quals l'àmbit pràctic formi part del programa, ha de ser impartit, preferentment, pel professorat d'àmbit del departament d'orientació en els termes establerts en l'article 3.5 del Reial Decret 1834/2008.

3. En els centres privats, els ensenyaments corresponents als àmbits han de ser impartits per professors que tinguin alguna de les titulacions necessàries per impartir qualsevol de les matèries que els integren.

7. Tutoria

1. Cada grup de diversificació curricular ha de tenir assignat un tutor o tutora, preferentment del departament d'orientació. El tutor sempre que sigui possible, ha de ser el mateix durant tot el programa. Aquest docent ha d'assumir una de les dues hores destinades a les activitats de tutoria; l'altra hora de tutoria correspon al tutor o tutora del grup de referència. Ha de quedar garantida la coordinació entre els dos tutors.

2. La tutoria de l'alumnat d'aquest programa es definirà i realitzarà de forma personal, individualitzada i contínua, i tindrà l'assessorament prioritari del Departament d'orientació.

8. Avaluació i promoció

1. L'avaluació de l'alumnat que cursa un PDC ha de tenir com a referent fonamental l'assoliment de les competències bàsiques i els objectius de l'educació secundària obligatòria, així com els criteris d'avaluació específics del programa.

2. Com per a la resta de l'alumnat, l'avaluació és contínua i diferenciada segons els àmbits i matèries i s'ha de regir pel que disposa la normativa vigent.

3. Quan un alumne o alumna s'incorpora a un PDC amb matèries pendents de cursos anteriors no les ha de recuperar. Això no obstant, per tal de millorar la nota mitjana de l'etapa, l'alumne o alumna les pot recuperar d'acord amb el que els centres estableixin en el programa de recuperació de matèries pendents. Aquells que s'incorporin al segon any del programa han de recuperar, en el seu cas, les matèries amb avaluació negativa no incloses en els àmbits però sí en el programa per al primer any.

4. D'acord amb l'article 10.4 de l'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura de 22 de desembre de 2008 sobre l'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat d'educació secundària obligatòria, es poden presentar a les proves extraordinàries de setembre els alumnes que tenen un màxim de quatre àmbits o matèries del programa sense superar, del mateix curs o del curs anterior. Aquestes proves han de ser elaborades pels diversos departaments considerant els aspectes curriculars mínims no adquirits i poden versar sobre la totalitat o sobre una part de la programació de la matèria o l'àmbit corresponent. L'alumnat que, després de les proves extraordinàries de setembre, si és el cas, sigui avaluat negativament en algun àmbit o matèria del primer curs del programa, l'ha de recuperar d'acord amb el que s'estableixi per a aquest alumnat en el programa de recuperació de matèries pendents previst en l'article 11 de l'Ordre esmentada.

5. No es pot repetir el primer curs d'un programa. En el cas que un alumne o alumna finalitzi el primer curs havent assolit suficientment les competències bàsiques i els objectius del curs, l'equip docent pot proposar, si això afavoreix el seu desenvolupament, la seva incorporació al quart curs del currículum ordinari.

9. Titulació

1. L'alumnat que hagi cursat un PDC i que superi tots els àmbits i matèries que l'integren obtindrà el títol de graduat en educació secundària obligatòria. També poden obtenir aquest títol aquells alumnes que, després de les proves extraordinàries, hagin aprovat els àmbits lingüístic i social i científicotecnològic i tinguin avaluació negativa en una o dues matèries del programa, i excepcionalment en tres, sempre que l'equip docent consideri que han assolit les competències bàsiques i els objectius de l'etapa. A aquests efectes, i en els programes que disposin d'un àmbit pràctic, s'ha de considerar aquest àmbit com una matèria.

2. L'equip docent, en la sessió d'avaluació final del mes de juny, ha de proposar per a l'obtenció del títol l'alumnat que hagi superat tots els àmbits i les matèries que formen part del programa i hagi assolit les competències bàsiques i els objectius de l'etapa. Posteriorment, en la sessió d'avaluació extraordinària de setembre, l'equip docent ha d'aplicar les decisions de titulació establertes a l'apartat anterior.

3. L'alumnat que, en finalitzar el programa, no estigui en condicions d'obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria pot romandre un any més en el programa, sempre que compleixi els requisits d'edat establerts en l'article 4.2 de la LOE.

10. Elaboració del programa

1. El PDC ha de ser elaborat pel departament d'orientació en col·laboració amb els departaments didàctics, coordinats pel cap d'estudis. Una vegada aprovat, aquest programa ha de passar a formar part del Projecte educatiu del centre com a mesura específica d'atenció a la diversitat.

2. El programa ha d'incloure, entre d'altres, els elements següents:

- a) Criteris per determinar l'alumnat que s'hi ha d'incorporar.
- b) Horari setmanal i determinació de les matèries del currículum general que s'hi han d'impartir així com de les matèries optatives, d'acord amb el que s'estableix a l'apartat 4.
- c) Programacions didàctiques dels àmbits i de les matèries optatives específiques.
- d) Metodologia i criteris d'avaluació que garanteixin l'assoliment de les competències bàsiques i dels objectius de l'etapa.
- e) Criteris per a l'agrupament de l'alumnat i per a l'organització dels espais i dels recursos materials.
- f) Mesures per a la recuperació d'àmbits o matèries pendents que integren el programa.
- g) Criteris i procediment per a l'avaluació i revisió del mateix programa.

11. Procediment per a la incorporació d'alumnes al programa

1. Després de la segona avaluació, l'equip docent, coordinat pel professor tutor, ha de decidir els alumnes que poden ser proposats per a un PDC i n'ha d'emetre un informe, que ha de signar el tutor i ha d'adreçar al cap d'estudis. En aquest informe s'hi ha d'indicar, a més de les observacions recollides a l'apartat 2.4, el nivell assolit per l'alumne o alumna en les diverses matèries cursades, així com els suggeriments que es considerin oportuns per a la millor aplicació del programa.

2. Posteriorment, el departament d'orientació ha de realitzar una avaluació psicopedagògica de l'alumne o alumna proposat per a un PDC, coordinada pel professor o professora especialista en psicologia i pedagogia i amb la participació del professorat de l'equip docent. Aquesta avaluació s'ha d'entendre com un procés en el qual s'ha de recollir informació sobre, almenys, els aspectes següents:

- a) La història escolar de l'alumne o alumna i les mesures educatives adoptades prèviament.
- b) Les característiques personals de l'alumne o alumna que puguin influir en la seva capacitat d'aprenentatge.
- c) Característiques del context escolar, social i familiar que puguin estar incidint en el procés d'ensenyament i aprenentatge.

El procés de l'avaluació psicopedagògica ha de finalitzar amb una proposta de les mesures educatives que es considerin més adequades i, en el seu cas, amb orientacions que permetin concretar el PDC per a aquest alumne o alumna.

El departament d'orientació ha d'emetre un informe que ha d'incloure les conclusions de l'avaluació psicopedagògica.

3. El tutor o tutora, juntament amb l'orientador del centre i amb els informes de l'equip docent i de l'avaluació psicopedagògica, s'ha de reunir amb l'alumne o alumna i els seus pares o tutors legals per informar-los de les característiques del PDC i per plantejar-los la conveniència de la seva incorporació a aquest programa, alhora que els ha d'informar del caràcter no vinculant de la proposta. S'ha de recollir per escrit l'opinió dels pares i de l'alumne o alumna.

4. El cap d'estudis ha de convocar una sessió especial amb l'assistència del tutor o tutora i de l'orientador del centre en la qual s'ha de fer la proposta definitiva sobre la incorporació o no al programa.

5. Finalment, el director o directora del centre ha de remetre al DIE la proposta definitiva, que ha d'incloure els informes ressenyats anteriorment i una còpia de l'acta de la sessió especial.

6. És indispensable l'informe favorable del DIE per tal que un alumne o alumna es pugui incorporar al programa.

7. Aquest procés ha de finalitzar en un termini que garanteixi la incorporació de l'alumnat al programa al començament del curs escolar. Excepcionalment, es pot sol·licitar la incorporació a un programa ja iniciat al llarg del primer trimestre del curs, sempre que es compleixin les condicions establertes en aquesta Ordre i amb l'informe favorable del DIE.

12. Sol·licitud del programa

1. Per implantar un PDC els centres han de sol·licitar-ho, dins el termini que estableixi la convocatòria corresponent, a la DGPC. En la sol·licitud, els directors dels centres han d'incloure un informe sobre les necessitats que justifiquen l'aplicació del programa, les seves línies principals, una previsió del nombre d'alumnes que el cursaran i els recursos disponibles per implantar-lo.

2. La DGPC, amb l'informe del Departament d'Inspecció Educativa, ha de comunicar als centres, dins la primera quinzena de juliol, l'autorització o la denegació per impartir els PDC.

13. Seguiment del programa

1. El desenvolupament del PDC ha de ser objecte de seguiment i avaluació específics. A aquest efecte, el departament d'orientació ha d'adjuntar a la memòria de fi de curs un informe que ha d'incloure:

- Una valoració sobre el progrés de l'alumnat que ha cursat un PDC.
- Una valoració del funcionament del programa i, si n'és el cas, una proposta de modificació.

2. El DIE ha de supervisar l'aplicació dels PDC per comprovar la seva adequació al que es disposa en aquesta Ordre.

14. Pròrroga i revocació del programa

1. L'autorització d'un PDC suposa la possibilitat d'impartir-lo cada curs acadèmic sense necessitat de sol·licitar cada curs la seva autorització.

2. La DGPC pot revocar l'autorització per impartir un PDC quan no es compleixin les condicions establertes per a la seva implantació.

15. Orientació en els centres privats

En els centres privats que no disposin de departament d'orientació, les referències a aquest departament s'entenen fetes als professionals que compleixin les funcions d'orientació educativa i psicopedagògica a l'educació secundària obligatòria.

Annex 5

Programes de Diversificació Curricular
Distribució de l'horari lectiu setmanal

	3r curs	4t curs
ÀMBITS		
Científicotecnològic	6	6
Lingüístic i social	8	8
Pràctic (potestatiu del centre)	3	3
MATÈRIES (com a mínim, tres)		
Educació eticocívica	-	2
Educació física	2	2
Educació plàstica	2	3
Informàtica	-	3
Llengua estrangera	3	4

Música	2	3
Tecnologia (si no hi ha àmbit pràctic)	3	3
Religió	1	1
TUTORIA	2	2
MATÈRIES OPTATIVES	Fins a completar les 32 hores	Fins a completar les 32 hores
TOTAL	32	32

Annex 6

TALLER DE CIÈNCIES EXPERIMENTALS

Introducció

Entre les diverses contribucions que les matèries de ciències de la naturalesa aporten a l'adquisició de les competències bàsiques a l'educació secundària obligatòria, s'hi troba la capacitat per conèixer el món físic i interactuar-hi a partir de l'aprenentatge dels conceptes i dels procediments essencials de cadascuna d'aquestes ciències i de l'ús de les seves relacions.

En aquest sentit, i amb la intenció d'oferir a l'alumnat una visió més globalitzada de la ciència, es proposa per al tercer curs de l'ESO la matèria optativa taller de ciències experimentals, que persegueix fonamentalment dos objectius: per una part, el de completar el currículum de les matèries obligatòries de l'àmbit científic presents a l'etapa a partir d'un tractament més interdisciplinari dels continguts i, per l'altra, el de complementar aquest currículum mitjançant l'aprenentatge d'alguns procediments –i actituds– que freqüentment resten desplaçats davant la tendència predominant a donar preponderància als conceptes.

Acceptat, doncs, el caire bàsicament procedimental de la matèria, el fil conductor per dur a terme el seu currículum han de ser els treballs pràctics. Tot i que s'han proposat diverses classificacions dels treballs pràctics a partir dels objectius que pretenen, una de les més acceptades estableix una divisió en quatre grups: experiències (utilitzades per aconseguir una percepció dels fenòmens), experiments il·lustratius (adients per comprovar principis i lleis), exercicis pràctics (útils per a l'aprenentatge de mètodes i tècniques i per a la determinació de propietats generals i característiques) i petites investigacions (ideals per a la construcció de coneixement i per apropar l'alumnat a les formes del que fer científic).

Aquests petits treballs d'investigació cal que siguin plantejats sempre des d'un determinat cos de coneixements i, si pot ser, des de distintes disciplines de l'àrea científica. Tot i que interessa que l'alumnat treballi, per exemple, l'observació de fenòmens i la recollida de dades, convé que ho faci des d'un referent conceptual per tal que la interpretació, la valoració i la crítica dels resultats obtinguts tinguin sentit. D'aquesta manera serà possible, a més, plantejar un mateix estudi des de diversos punts de vista, integrant les distintes perspectives obtingudes en el si d'un enfocament interdisciplinari.

En definitiva, la matèria ha de contribuir, juntament amb la resta de matèries científiques de l'etapa, a familiaritzar l'alumnat amb les distintes formes pròpies del treball científic, com són ara la discussió sobre problemes quotidians relacionats amb la ciència i la tecnologia, l'enunciat d'hipòtesis, el plantejament de conjectures i inferències fonamentades, la planificació i la implementació de dissenys experimentals, la sistematització per la recollida de dades, l'elaboració de conclusions i, de forma especial, l'anàlisi i la comunicació dels resultats mitjançant el suport adequat (escrit, gràfic, multimèdia, etc.) i l'ús de la terminologia científica adient per a cada cas.

Com amb la resta de currículums de l'àrea de les ciències a l'ESO, cal utilitzar com a llengua d'estudi i comunicació la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears. La contextualització de la matèria no sols ha d'afavorir la normalització lingüística del català, sinó que també n'ha d'assegurar la normalització terminològica i l'ús correcte de la llengua d'especialitat. El llenguatge científic i tecnològic és un llenguatge d'especialitat que es caracteritza per una terminologia específica. Els termes que s'utilitzaran en aquesta matèria estan relacionats, bàsicament, amb instruments i aparells de laboratori, de taller i de camp, i amb mètodes, procediments i tècniques. El coneixement i la comprensió d'aquests termes convé que també formi part del procés d'ensenyament/aprenentatge de la matèria.

Orientacions metodològiques

Bona part dels objectius d'aquesta matèria es corresponen amb els procediments, habilitats, tècniques, valors... propis del treball científic. Així, els continguts es presenten estructurats entorn dels procediments i de les actituds que caracteritzen els mètodes usats de la ciència. Però això no vol dir que els conceptes no hi hagin de ser presents; ben al contrari, els procediments i les actituds propis de la ciència s'aprenen quan es realitzen investigacions científiques que es desenvolupen sobre conceptes i sistemes conceptuals concrets.

Convé, per tant, tenir en compte que els procediments i les actituds han de ser treballats en relació amb teories, lleis o principis bàsics de les ciències. El